

I. INFORMACE O MONGOLSKÉ LIDOVÉ REPUBLICĚ

- 1) Vnitropolitická situace v MoLR
 - a/ politika MLRS
 - b/ postoj MLRS k současným problémům MKH
- 2) Hospodářská situace v MoLR
- 3) Rozvoj kultury v MoLR
- 4) Zahraniční politika MoLR
- 5) Životopisy členů stranické a vládní delegace MoLR

1/ Vnitropolitická situace v MoLR

a) Politika MLRS

Mongolská lidová revoluční strana vznikla v období rozmachu národně osvobozenického hnutí mongolského lidu, jež se rozvinulo pod přímým vlivem Velké říjnové socialistické revoluce. Na podzim roku 1919 vznikly v Urze /nyní Ulánbátar/ dva ilegální revoluční kroužky, jejichž organizátory byli Suchbátar a Čojbalsan. Velikou pomoc při jejich vytváření prokázali pokrokoví ruští dělníci, žijící v Mongolsku. Oba kroužky se od počátku r. 1920 sloučily v Mongolskou lidovou stranu. Byla schválena "Přísaha", která byla v té době též programem a stanovami strany.

Mongolští revolucionáři pochopili velmi brzy nutnost sloučení svého boje za svobodu a nezávislost s bojem národů Sovětského Ruska. Vyslali svou delegaci do Moskvy s cílem navázat spojení se sovětskými soudruhy a s představiteli Kominterny. Po jednáních v Moskvě, jichž se zúčastnil i V.I. Lenin, rozvinuli mongolští revolucionáři politicko-organizátorskou činnost mezi obyvatelstvem. V ovzduší neustálého zotřívání politické a hospodářské situace v zemi, spojeného s růstem revoluční aktivity lidových mas se 1. března 1921 konal první sjezd Mongolské lidové strany. /Až na III. sjezdu v roce 1924 se strana přejmenovala na Mongolskou lidovou revoluční stranu./ První sjezd, jehož se zúčastnilo 26 delegátů, kteří zastupovali 150 členů strany /v zemi byl asi 1 milion obyvatel/, stanovil úkoly lidové revoluce - osvobození země, vybojování lidové politické moci a vytvoření nezávislého lidového státu.

V souladu s usnesením I. sjezdu byla v březnu 1921 vytvořena prozatímní lidová vláda, jejímž úkolem bylo řídit ozbrojené povstání proti zahraničním i vnitřním vykořisťovatelům. S pomocí Rudé armády, kterou prozatímní vláda požádala o pomoc, byla koncem r. 1922 celá země očištěna od okupantů.

Prvé období po vítězství lidové revoluce bylo obzvláště obtížné. Charakterizovala je celková hospodářská zaostalost, feudální vztahy, obrovský vliv církve a různých zvyků a obyčejů. To vše mělo za následek časově delší vývoj k socialismu než v jiných zemích. Rovněž přestavba společenského a hospodářského života v zemi nemohla být prováděna výlučně vlastními silami. Rozhodující úlohu jak při vítězství revoluce, tak při další výstavbě MoLR měl Sovětský svaz.

Pro výstavbu nového společenského zřízení mělo značný význam období okolo r. 1929, kdy MLRS zahájila rozhodný útok proti feudálům. V tomto roce byl zabaven světským feudálům skot a odevzdán nemajetným aratům. Církevním feudálům byl skot zkonfiskován v druhé polovině 30. let.

V období boje za likvidaci třídy feudálů vystoupili v MLRS t.zv. "levičáci". Vydali v té době řadu nesprávných hesel, jako kupř. "kolektivizace zemědělství". Rovněž útok proti nejvyšším církevním feudálům se snažili rozšířit na cestu hospodářského tlaku na všechny lámy bez rozdílu, bohaté i chudé. Přitom lámové tehdy tvořili v MoLR téměř polovinu mužského obyvatelstva.

Strana se musela vypořádat i s pravou úchytkou, která zastávala teorii t.zv. kapitalistického dozrávání zaostalých zemí, o čmítala nekapitalistickou cestu vývoje v MoLR a požadovala podporu vzniku a růstu kapitalistických živlů v zemi, o nichž tvrdila, že pro další vývoj MoLR jsou bezpodmínečně nutné.

Mongolští soudruzi vzpomínají soudruha Šmerala, který jim jako delegát Komunistické internacionály pomohl jak při odhalení pravé úchytky na VII. sjezdu, tak při boji s levou úchytkou během příprav na IX. sjezd strany.

Po likvidaci feudálního řádu bylo nutno odstranit ostré rozpory mezi novým pokrokovým společenským zřízením a naprosto zaostalým hospodářstvím. MLRS vyvíjela proto velké úsilí o budování státního průmyslu. V roce 1931 byla v Ulánbátaru dokončena prvá elektrárna a v roce 1934 průmyslový kombinát. V období kolem roku 1940 je možno již hovořit o počátcích mongolského průmyslu,

který zpracovával některé vlastní suroviny živočišné výroby, a částečně přírodní bohatství země.

Rovněž združstevňování mongolského zemědělství mělo svou specifiku. Především se nezespolečenštila půda, nýbrž dobytek, jehož chov je hlavním zemědělským odvětvím. Socialistická přeměna výrobních vztahů v zemědělství, jež se v podstatě dovršila po r. 1960, a postupný přechod k rostlinné výrobě dávají možnost řešení další důležité otázky - usazení kočovníků na stálém místě.

Mongolští soudruzi označují za historický mezník ve vývoji své země r. 1940. Uvádějí, že v té době byla v podstatě dovršena demokratická etapa přechodného období MoLR a že země vstoupila do socialistické etapy svého přechodu od feudalismu k socialismu.

Pro nynější vývoj v Mongolské lidové republice a pro prohloubení činnosti Mongolské revoluční strany měl velký význam XIV. sjezd strany, který se konal v červenci 1961. Sjezd podrobil kritickému rozboru výsledky dosažené za 40 let existence Mongolské lidové republiky a vytyčil nové úkoly strany v rozvíjení národního hospodářství, jejichž cílem je postupný příští přechod k plnění úkolů dovršení výstavby socialistické společnosti. Sjezd rovněž schválil směrnice k 3. pětiletému plánu.

Mongolská lidová revoluční strana měla v době XIV. sjezdu 41 628 členů a 2 168 kandidátů. Od XIII. sjezdu se zlepšilo složení členstva strany: zvýšil se podíl dělníků o 4,8 %, takže činil 26,2 %; členové zemědělských družstev tvořili 24,7 % a představitelé inteligence 49,1 %. Podíl žen činil 18,1 %.

Sjezd konstatoval, že od XIII. sjezdu strany, který se konal v r. 1958, došlo v zemi k všestrannému rozvoji výrobních sil. V důsledku dosavadního hospodářského vývoje se MoLR podle sjezdových závěrů změnila ze zaostalé země, zabývající se téměř výlučně kočovným chovem dobytka, v zemi zemědělsko-průmyslovou, přičemž v národním hospodářství definitivně zvítězily socialistické výrobní vztahy.

Celý průběh jednání XIV. sjezdu MLRS svědčil o tom, že se zvýšila organizátorská i ideologická úroveň práce strany. Jak v hlavních referátech, tak i v diskuzi byl zdůrazňován význam III. pléna ÚV MLRS z r. 1959, na němž byla provedena hluboká kritika stranické práce a učiněna opatření k jejímu zlepšení zejména v otázkách upevnování kolektivního vedení strany. Sjezd plně schválil tato opatření. Zdůraznil význam boje proti kultu osobnosti, nutnost prohlubování socialistické demokracie rozšiřováním účasti pracujících v práci státních a hospodářských orgánů. Sjezd se rovněž zabýval nutností zvýšit ideologickou úroveň práce strany a všech jejích členů, zesílit komunistickou výchovu pracujících. Kritizoval nedostatky spočívající v abstraktnosti a formálnosti ideologické práce a přijal usnesení, podle něhož byla znovu otevřena Vysoká stranická škola, která byla dříve přeměněna na Vysokou školu ekonomickou. Zdůraznil nutnost výchovy pracujících v duchu proletářského internacionalismu a proti některým projevům nacionalismu, především mezi inteligencí. Vyslovil rozhodnutí bojovat proti revizionismu i proti dogmatismu a sektářství. Vůči chybám KS Číny nezaujala MLRS tehdy ještě otevřené stanovisko, což mongolští soudruzi vysvětlovali přímým sousedstvím s lidovou Čínou a jistou hospodářskou závislostí na ní.

Jako základní obsah současné etapy ve vývoji země označili mongolští soudruzi všestranný rozvoj ve směru vytváření materiální a technické základny socialismu. Za hlavní článek v tomto procesu pokládají industrializaci země a mechanizaci zemědělství s cílem zajistit podstatné zvýšení živočišné i rostlinné výroby.

ÚV MLRS vynakládá velké úsilí, aby se stranické organizace a orgány všech stupňů zabývaly otázkami konkrétního řízení národního hospodářství. Určitých kladných výsledků v tomto směru bylo dosaženo v některých ajmacích /krajích/. Významnou úlohu v tom hraje skutečnost, že zasedání ajmačních churalů i stranických výborů se zúčastňují někteří členové politického byra ÚV, sekretariátu ÚV, vlády a další vedoucí pracovníci, a přímo na místě poskytují stranickým i ajmačním orgánům účinnou pomoc. Přitom se otevřeně hovoří o nedostacích v celé zemi a hlavně v příslušném ajmaku.

V některých ajmacích, kde byly odhaleny příliš velké nedostatky, došlo k výměně jednotlivých tajemníků nebo předsedů výkonných churalů.

V souvislosti s tímto postupem byly řadou stranických a vládních opatření vytvořeny předpoklady pro odstranění nedostatků a zajištění rozvoje národního hospodářství, zejména pro urychlený rozvoj zemědělské výroby, zvýšení materiální zainteresovanosti pastevců a růst životní úrovně na vesnici. Jde o taková opatření, jako je usnesení ÚV MLRS o povinném uplatňování pokrokových zkušeností v zemědělství, usnesení ÚV MLRS a vlády o zvýšení výkupních cen masa, usnesení o upevnění vědeckovýzkumné základny Akademie věd MoLR, projednání kritického rozboru plnění úkolů 3. pěti-letky, rozhodnutí o posílení stranické, státní a veřejné kontroly a pod.

Výrazně ovlivnil další vývoj Mongolské revoluční strany XXII. sjezd KSSS. Jeho závěry, duch a myšlenky značně zapůsobily na veškeré dění MoLR. Mongolská revoluční strana přijala jednomyslně a bez výhrad všechny závěry XXII. sjezdu.

Jednání a usnesení 2. plenárního zasedání /leden 1962/, které aplikovalo závěry XXII. sjezdu KSSS na poměry v MoLR, přispělo k dalšímu prohloubení práce strany při zajišťování úkolů všestranného rozvoje země. K důležitým aplikacím závěrů XXII. sjezdu na 2. plénu lze považovat odhalení kultu Čojbalsanovy osobnosti a určené cesty, potřebné k překonání jeho důsledků a k obnovení leninských norem vnitrostranického života. Bylo konstatováno, že v předchozích letech nebyla důsledně uplatňována vedoucí úloha strany, že stranické organizace se - zejména na vesnicích - do značné míry odtrhly od mas a že se projevila stagnace v ideologické práci.

V této souvislosti lze též uvést snahy o obnovení socialistické zákonnosti, která - jako jeden z důsledků kultu osobnosti Čojbalsana - byla v MoLR až do r. 1956 hrubě porušována. V souvislosti s tím na 2. plénu byly oznámeny některé případy rehabilitace nevinně perzekvovaných osob. Plénum rovněž rozhodlo odvolat z funkce mi-

nistra státní bezpečnosti a předsedu ústřední revizní komise MLRS jako bývalé vedoucí pracovníky bezpečnosti, odpovědné za nezákonné represálie.

V průběhu upevňování kolektivnosti vedení strany, zvyšování aktivity stranických orgánů a organizací vystoupila do popředí též nutnost čelit nacionalistickým tendencím, pracovním nedostatkům a nesprávným charakterovým vlastnostem některých vedoucích stranických pracovníků, které vedly až k frakční činnosti proti vedení ÚV MLRS. Těmito otázkami se mimo jiné v letech 1962-1964 zabývalo III., V. a VI. plenární zasedání ÚV MLRS, na kterých došlo k různým kádrovým změnám. D. Tumor-Očir, někdejší člen PB, a L. Cend, tajemník ÚV MLRS, byli zbaveni svých stranických funkcí a vyloučeni z ÚV; za protistranickou a frakční činnost byli v prosinci m.r. zbaveni členství v ÚV MLRS C. Lochuz, B. Njamzu a B. Surmožav.

Stejně jako ve stranických i lidosprávních orgánech byla kriticky přehodnocována i činnost masových organizací. Všechna významná zasedání, především VII. všeodborový sjezd, XIV. sjezd revolučního svazu mládeže, sjezd mongolských spisovatelů a řada dalších celostátních stranických a jiných aktivů a konferencí proběhla v kritickém duchu 2. pléna, vycházejíce z jeho závěrů.

b) Postoj MLRS k současným problémům MKH

Postoj MLRS k současným problémům v MKH je shodný s postojem KSSS a dalších marxisticko-leninských stran. Mongolští soudruzi mají shodný přístup k řešení otázek současnosti, aktivně vystupují za uplatňování politiky mírového soužití a za jednotu komunistického hnutí i světové socialistické soustavy. I když sousedství s Čínskou lidovou republikou a určitá hospodářská závislost vedla v minulých letech mongolské soudruhy po určitou dobu ke zdrženlivosti a opatrnosti při vyjadřování jejich stanoviska vůči KS Číny, od samého vzniku neshod ostře odsuzovali činnost Albánské strany práce.

K otevřené kritice politiky KS Číny přikročila MLRS v lednu 1963 /po podpisu pohraniční smlouvy s ČLR/. Stalo se tak ve vystoupení s. Cedenbala na celostátní ideologické konferenci. Kritika politiky vedení KS Číny a ASP se poté začala průběžně opakovat i v dalších vystoupeních mongolských představitelů a ve státech, publikovaných v mongolském stranickém tisku.

III. plenární zasedání v prosinci 1963 přijalo usnesení, aby se současným stavem mongolsko-čínských vztahů byla podrobně seznámena celá strana. Stalo se tak dopisem ÚV MLRS zaslaným základním organizacím strany.

Otázkami mezinárodního komunistického hnutí se zabývalo rovněž V. plenární zasedání ÚV MLRS /prosinec 1964/. V jeho závěru bylo přijato usnesení, odhalující rozkolnic'ou činnost KS Číny. V usnesení se mimo jiné říká: "MLRS, která vždy neodchylně prováděla politiku upevňování přátelství a spolupráce s velkým čínským lidem, rázně odmítá a odsuzuje neobratné pokusy čínských vedoucích činitelů, kteří se snaží všemožným nátlakem vnutit naší straně svou protimarxistickou linii, odtrhnout ji od mezinárodního komunistického hnutí a jeho osvědčeného předvoje KSSS a svést náš lid ze správné cesty, jíž je trvalé spojenectví a přátelství se sovětským lidem a s národy ostatních socialistických zemí."

V souvislosti s tímto vývojem došlo v posledních letech k podstatnému zhoršení vztahů ČLR vůči MoLR. Orgány ČLR neustále zvyšovaly politický i hospodářský nátlak na MoLR a rovněž čínské velvyslanectví v Ulánbátaru se snažilo vměšovat do vnitřních záležitostí MLRS. Vedení Komunistické strany Číny zneužívalo a zneužívá pro své cíle i čínských dělníků a jejich rodinných příslušníků, pracujících v Mongolsku. Byly též uměle vyvolávány incidenty mezi čínskými a mongolskými dělníky a v mnoha případech byly organizovány stávky čínských dělníků, při nichž byly požadovány mimořádné výhody.

Téměř po ročním jednání MoLR s ČLR se mongolští soudruzi rozhodli nereflektovat na dalším zaměstnávání čínských dělníků.

Na základě tohoto rozhodnutí odešlo v minulém roce z MoLR 7000 čínských dělníků a jejich rodinných příslušníků, jejichž pracovní úvazky skončily. Po odchodu této skupiny čínských pracovníků zůstává však v MoLR přibližně ještě dalších 7000 čínských dělníků, kteří dokončují práce na objektech, budovaných s čínskou pomocí.

Otázkami MKH se rovněž zabývalo nedávné VII. plenární zasedání ÚV MLRS /červen 1965/, jež projednalo a schválilo výsledky poradní schůzky představitelů 19 komunistických a dělnických stran v Moskvě. V usnesení tohoto pléna se říká: "Tato schůzka byla důležitým krokem na cestě k upevnění jednoty a semknutosti komunistického hnutí na základě zásad marxismu-leninismu." Dále se v usnesení zdůrazňuje, že "MLRS byla a je pro svolání nové mezinárodní porady komunistů, která by přispěla k překonání potíží, jež se v komunistickém hnutí vyskytly, a pro vypracování jednotné mezinárodní linie komunistů světa na základě společného marxisticko-leninského hodnocení důležitých událostí a velkých změn, které nastaly ve světě od poslední porady." Plenární zasedání vyjádřilo pevné odhodlání MLRS učinit vše pro upevnění jednoty komunistických a dělnických stran.

2/ Vnitřní hospodářská situace v MoLR

Mongolsko dříve výlučně agrární země se stává zemí agrárně průmyslovou a klade si historicky významný úkol dosáhnout charakteru průmyslově agrární země.

Zemědělství přesahuje již jen nepodstatně 50 % celkového objemu výroby. Hodnota hrubé zemědělské výroby se v roce 1964 pohybovala 1,2 mld tgr /1 tugrik = 2,3 Kčs o.p./.

Mongolské zemědělství je zaměřeno převážně na živočišnou výrobu. Stav dobytka dosahuje v současné době kolem 22 milionů kusů. Chov dobytka se provádí extenzivně v souvislosti s kočovným způsobem života většiny obyvatelstva. Z veterinárního hlediska je stav mongolského dobytkařství krajně povážlivý. V celosvětovém měřítku

vykazuje MoLR nejvyšší výskyt různých epizootií /brucelóza, tuberkulóza, slintavka atp./. V_o stavu dobytka se po několik posledních let udržuje faktická stagnace.

Naproti tomu rostlinná výroba, v zemi do nedávna neznámá, vykazuje vzestup i se zřetelem na velmi krátké vegetační období. Obdělávané půdy je nyní již cca 450.000 ha /což činí pouze 0,3 % z celkové rozlohy/. Celková produkce obilovin se pohybuje kolem 370.000 tun, to znamená, že průměrné hektarové výnosy činí 8 q. Mongolsko se již stalo soběstačným v produkci mouky a začalo dokonce vyvážet přebytky v krmném obilí.

Průmysl zaznamenal podstatný vzrůst. Po revoluci byl v zemi jediný závod, a to potravinářský. Nyní pracuje nebo je ve výstavbě přes 1.000 různých závodů. Podíl na celkovém objemu výroby se u průmyslu již blíží 45 %, a v roce 1964 představoval cca 950 mil. tgr. S pomocí zemi socialistického společenství se budují výrobní kapacity v různých oborech jako například v energetice, kožedělném a textilním průmyslu, dále ve výrobě cementu, zpracování dřeva, těžbě nerostných surovin, potravinářství atd.

Na investiční výstavbu se za období 3. pětiletky /1961-1965/ počítá se 4,5 mld. tgr.; zhruba jedna třetina investic pochází v posledních letech ze zahraničních úvěrů. Zpravidla dvě třetiny investic jsou určeny na stavební práce.

Rozestavěnost průmyslových investic je mimořádně velká. Avšak při tak vysoké rozestavěnosti nestačí již nyní těžba surovin krýt potřeby zpracovatelských kapacit, na něž se industrializace v naprosto převážné části soustřeďuje, má-li se současně produkovat i nezbytné množství platebních prostředků pro mongolský zahraniční obchod.

Při výstavbě země se nepříznivě odráží naprostý nedostatek pracovních sil /asi 450.000/ a zvláště kvalifikovaných kádrů. Provoz průmyslových závodů se v důsledku toho neobejde bez početných stavů zahraničních odborníků.

Disproporce v rozvoji národního hospodářství jsou navíc zostřo-
vány kritickou situací v dopravě a palivo - energetické bilanci.
Země má jedinou železnici 1400 km dlouhou a jedinou silnici srovnatelnou s evropským průměrem. Elektrické energie produkuje MoLR kolem 80 MW a to ve více než 600 malých diesel-agregátech bez rozvodného systému.

Potenciální surovinové bohatství země je obvykle uváděno jako značné; nutno ovšem konstatovat, že dosavadní průzkum objevil zatím jen málo nalezišť, jejichž parametry by zaručovaly ekonomicky účinné využití vzhledem k nedostatku komunikací, uložení nalezišť ve vysokých nadmořských výškách atp.

Zahraniční obchod má pro MoLR zásadní význam vzhledem k tomu, že země kryje dovozem asi 90 % potřeby svých výrobních prostředků a zhruba 70 % maloobchodního obrátu připadá na dovezené zboží.

Obrat zahraničního obchodu MoLR se v posledních letech blíží řádově 200 milionů Rbl. Má prakticky konstantní nomenklaturu, v níž hruba činí 40 % vývoz vlny, asi 30 % vývoz živých zvířat a zbytek připadá na produkty živočišné výroby, jako kůže, kožešiny, maso a v malé míře i nerostné suroviny. Vývoz polotovarů a hotových výrobků je zatím zanedbatelný. Mongolský dovoz zahrnoval v průběhu posledních let zhruba 70 % strojů a 30 % spotřebního zboží. V důsledku politiky ČLR vůči MoLR je obchod MoLR nyní téměř výlučně orientován na země RVHP, z nich především na SSSR. V poslední době navazuje však Mongolsko již styky i s kapitalistickými státy, například s Japonskem, Švýcarskem, Rakouskem a Anglií.

Další rozvoj národního hospodářství MoLR se za daného stavu výrobních sil neobejde bez trvalé a podstatné zahraniční pomoci. Jak v minulosti tak i nyní poskytuje většina socialistických zemí Mongolsku hospodářskou pomoc. Z ní hlavní podíl připadá na SSSR. Na léta 1961-1965 poskytl SSSR úvěr 122 mil. Rbl. a na období 1966-1970 poskytne úvěr 660 milionů Rbl. Výše úvěrů ostatních zemí RVHP nejsou dosud známy; je však pravděpodobné, že celková pomoc MoLR se bude pohybovat kolem 3/4 mld Rbl.

Mongolské představy o perspektivním plánu hospodářského rozvoje, který má být realizován za vydatné účasti zahraniční pomoci, jsou značně přehnané. Investice v období 1966-1970 mají činit zhruba 10 mld tgr., což je více než dvojnásobek předchozí pětiletky. V období 1960-1980 se má zvýšit podle dlouhodobého plánu objemu průmyslové výroby 18x. Již v roce 1970 by mělo Mongolsko podle tohoto plánu předstihnout v základních výrobních ukazatelích /elektřina, uhlí a pod./ v produkci na hlavu například Rumunsko. V uvedeném období se současně předpokládá asi pětinásobné zvýšení zemědělské produkce. Přitom růst pracovních sil se může za optimálních podmínek zvýšit do r. 1980^a8ⁱ jednu třetinu. Takový růst produktivity práce, který by uskutečnění uvedených rozvojových cílů zajistil je v mongolských podmínkách nereálný. Nadměrná koncentrace na průmyslovou výstavbu vyvolává v mongolském hospodářství značné napětí.

Koordinace hospodářské pomoci zemí RVHP zůstává otevřeným problémem, kterým se RVHP bude muset vážně zabývat, aby hospodářská pomoc MoLR byla v souladu se zájmy rozvoje mongolské ekonomiky.

Zahraněční investice jdou například z pouhé desetiny do zemědělství, které bude ještě po dlouhou dobu výlučným producentem exportu schopných výrobků. 9/10 investic je naproti tomu určeno pro budování zpracovatelských kapacit, jimiž se jednotlivé země poskytující úvěr při nedostatečné vzájemné koordinaci fakticky snaží řešit především problémy dvoustranné zbožíové výměny. Tím vzniká nebezpečí neproporcionálního favorizování některých zpracovatelských odvětví v poměru k surovinové základně i celkové struktuře mongolské ekonomiky.

Koordinace je nutná tím spíše, že se MoLR jako jediná z asijských socialistických zemí stala členem RVHP, čímž došlo k přerušení styků ze strany ČLR. Pro mongolské hospodářství to znamená velkou újmu jak zastavením úvěrů, omezením zbožíové výměny i transiitní přepravy zboží po mongolské železnici, tak v neposlední řadě i citelným snížením stavu čínských dělníků a odborníků v MoLR, jejichž počet se v minulosti pohyboval kolem 20.000 osob.

3/ Rozvoj kultury v MoLR

V oblasti kulturní likvidovala MoLR v podstatě negramotnost obyvatelstva do 40 let a osvěta pronikla mezi široké vrstvy lidí. Dnes je v MoLR 304 základních, 74 sedmiletých a 49 deseti- letých škol, mimo řady sezonních škol a různých kurzů. Na univer- zitě a v ústavech, které mají vysokoškolský charakter, se školí kolem 9.000 posluchačů mimo dalších, kteří studují v zahraničí. Strana a vláda plánují další kroky v rozvoji školství, i když narážejí na velký nedostatek učebních prostor a učitelů. Významných úspěchů bylo rovněž dosaženo ve zdravotnictví. V podstatě byly v MoLR zlikvidovány dříve rozšířené nemoci, jako mor, tuberkulóza a podobně. V roce 1960 připadal 1 lékař již na 1.060 obyvatel, což je velkým úspěchem. V důsledku zdravotní péče je potěšitelný v posledních letech vzrůst populace, který jak se zdá je již trva- lého charakteru. Podle sčítání lidu z roku 1963 má MoLR na 1,018.000 obyvatel.

4/ Zahraniční politika MoLR

Jedním z hlavních úkolů zahraniční politiky MoLR je upevňo- vání přátelství a rozvoj spolupráce s SSSR a ostatními socialis- tickými zeměmi, což je zárukou upevňování mezinárodního postavení a nezávislosti země, Tato politika MoLR nachází svůj výraz i v ob- chodních a hospodářských stycích. Z celkového objemu výměny zboží připadá na SSSR cca 80 %.

V důsledku vstupu MoLR do OSN i úspěchů v rozvoji země se upevnilo její mezinárodní postavení. Vzrostla aktivita zahraniční politiky, která se podílí na boji za zmírnění mezinárodního napětí a podporuje všechny kroky SSSR a ostatních socialistických zemí, které vedou k zabezpečení míru a vítězství pokroku ve světě. V posledních letech byla MoLR uznána řadou kapitalistických i roz- vojových zemí. MoLR udržuje diplomatické styky s 32 zeměmi.

Pokud jde o rozvojové země MoLR udržuje s nimi přátelské styky formou výměny parlamentních delegací, návštěv státníků, kulturní výměny a v omezené míře i obchodních styků. Významné styky rozvíjí Mongolská lidová republika zejména s Indií, Indonésií, Alžírskem a pod.

Z kapitalistických zemí navázala MoLR diplomatické styky s Velkou Británií, Francií, Rakouskem a dalšími. Podle zpráv tisku se proslýchá, že i USA uvažují o navázání diplomatických styků s MoLR. Výraznějšímu rozvoji zahraničních styků a aktivitě zahraniční politiky MoLR brání nedostatek finančních prostředků a kvalifikovaných kádrů.

Významné místo v upevňování mezinárodního postavení MoLR bude mít připravovaná účast mongolské delegace v čele s předsedou rady ministrů s. J. Cedenbalem na II. konferenci asijských a afrických zemí v Alžíru a jeho návštěva v Mali a Guinei. Osobní styky nejvyšších představitelů MoLR s vedoucími činiteli z jiných zemí jako například Modibo Keitou, Norodomem Sihanoukem, Sekou Tourem a dalšími za jejich návštěvy v Mongolsku, jakož i cesty vedoucích mongolských představitelů do rozvojových zemí, jsou jednou z významných forem, které přispěly k upevnění autority a mezinárodního postavení MoLR.

Kladným přínosem MoLR věci upevňování přátelství mezi národy a věci míru ve světě je její postoj např. v otázkách afroasijské spolupráce, odzbrojení, odsouzení agrese USA ve Vietnamu, postoj v německé otázce a pod. Ve všech základních názorech na otázky současnosti stojí MoLR v jedné řadě s SSSR, ČSSR a ostatními socialistickými zeměmi.

Důležité místo v zahraniční politice MoLR zaujímají vztahy k ČLR. Pevné stanovisko MoLR k rozbíječské linii čínského vedení má svůj odraz i ve vzájemných vztazích, což se projevuje v různých formách politického a hospodářského nátlaku ze strany ČLR. MoLR rozhodně odmítá protisovětský kurz čínských představitelů a všechny kroky čínského vedení směřující k rozbití jednoty, akceschopnosti

mezinárodního komunistického hnutí, jakož i jednotné protiimperialistické fronty. Přesto, že mezi oběma zeměmi bylo dosaženo dohody o otázce hranic, nechybějí z čínské strany další narážky a nároky v této otázce, což se mimo jiné projevilo i v besedě Mao Ce-tunga s japonskými socialisty v minulém roce. Prohlášením tiskové agentury MONCAME byly odmítnuty tyto velmocenské nároky Číny a byla obhajována přátelská spolupráce MoLR s SSSR a odmítnuta obvinění, že SSSR "pod záminkou zajištění nezávislosti Mongolska, ve skutečnosti dostal tuto zemi pod své panství". MoLR se zdrženlivě vyjádřila v tisku ke zkouškám čínských atomových bomb, avšak v rozhovorech s čínskými představiteli mongolská strana zdůraznila, že MoLR podepsala Moskevskou dohodu, kterou pokládají za správnou a nesouhlasí proto s jakýmkoliv zkouškami atomových zbraní. ČLR v poslední době využívá různých forem nátlaku, jako např. finanční podpory pročínských elementů v zemi, zabraňování přepravy zboží přes své území do MoLR, různých forem štvavé propagandy a pod. Současná taktika ČLR, která je vedena heslem zaujmout k MoLR postoj jako "k rýžovému poli postiženému suchem" a docílit, aby nakonec "rýžové pole dalo dobrou úrodu", svědčí o tom, že čínské vedení se nevzdává naděje na zvrat vývoje v MoLR ve prospěch svých záměrů a cílů.